

DOI: 10.31866/2616-7603.4.2.2021.249688

УДК 338.48:304.4(477)

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Алла Гаврилюк

*Доктор наук з державного управління, доцент; e-mail: etnosvit24@ukr.net; ORCID: 0000-0003-2743-0409
Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна*

Анотація

У статті здійснено аналіз вітчизняних наукових джерел, присвячених формуванню концептуальних засад державної політики у сфері туризму, що ґрунтується на соціогуманітарному вимірі. Вказано, що цей процес є актуальною науковою та практичною проблемою, що спонукає до застосування в умовах вітчизняного державотворення сучасних концепцій, які ефективно апробувалися в багатьох країнах світу. Виявлено, що соціально-гуманітарні процеси зосереджені на задоволення ключових потреб людини як виробника і споживача матеріальних і духовних благ, на формування яких впливає і туризм. Серед векторів соціогуманітарної концептуалізації державної політики у сфері туризму як ключовий ресурс розвитку в умовах децентралізації виокремлено політику національної пам'яті, зорієнтовану на поглиблення знань про історичну минувшину, утвердження основ національної ідентичності, здійснення світоглядно-ціннісних засад патріотичного виховання тощо. Акцентовано на необхідності надання громадою в межах туристичної дестинації якісних туристичних послуг із застосуванням сучасних цифрових технологій.

Ключові слова: туризм; концепція; державна політика; соціогуманітарні засади; децентралізація; політика національної пам'яті

Вступ

Сфера туризму в багатьох країнах світу до моменту глобального поширення пандемії COVID-19 належала до однієї з найдинамічніших, що в XXI ст. набула стрімкого розвитку і здійснювала відчутний вплив на політичні, економічні, соціальні, гуманітарні та інші суспільні процеси. Це дозволило апробувати значну кількість науково-практичних підходів соціогуманітарного розвитку туризму до сучасних реалій та втілити їх з урахуванням регіональних і локальних особливостей.

Значна частина вітчизняних наукових досліджень із використанням концептуального підходу до розвитку сфери туризму в Україні зорієнтована на економікоцентричний аспект і пов'язана з різними суміжними напрямками.

Постановка проблеми

Дослідження соціогуманітарних засад туристичного спрямування є досить рідкісним явищем і здійснюється або поодиноким, або у розмежованому вигляді, акцентуючи на гуманітарний чи соціальний аспект. Водночас набуває значущості актуалізація парадигми соціогуманітарного розвитку у сфері державного управління в Україні й потребує залучення значної кількості інституцій на всіх управлінських рівнях через реалізацію державної політики.

З огляду на недостатню дослідженість питань, що стосуються соціогуманітарного розвитку сфери туризму в Україні, виникає потреба у виробленні концептуалізації векторів розвитку державної політики у цьому напрямі. Саме на цей аспект і буде зосереджена **мета статті**.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Застосування концептуального підходу до розвитку будь-якої сфери сприяє визначенню пріоритетних життєвих цінностей і сенсів індивідів, на задоволення потреб яких спрямовується та чи інша концепція. Здійснюючи підготовку дослідження за запропонованою тематикою, спиратимемося на думку плеяди вітчизняних вчених (В. Трощинський, П. Ситнік, В. Скуратівський, О. Оболенський, С. Сьомін, А. Чемерис, С. Загороднюк, О. Приходько, Л. Воронько), які у колективній праці визначають державну політику в соціогуманітарній сфері як процес функціонування «багатоаспектної системи, що охоплює всі сторони життєдіяльності людини, сфера, умови якої покликані, з одного боку, формувати, а з другого – забезпечувати дедалі зростаючі потреби людини в саморозвитку та самореалізації» (Трощинський та ін., 2007).

Проте досить критично підійшли до характеристики цього напрямку І. Розпутенко та С. Москаленко (2012), вказуючи на чітко видимі ознаки «імітації», пов'язані з відсутністю консолідованої співпраці органів місцевого управління, різновекторністю поширення гуманітарних і соціальних чинників розвитку, надмірною диференціацією регіонів, світоглядною та політичною дезінтеграцією суспільства, зменшенням частки державної підтримки соціальних і гуманітарних програм розвитку, несформованою державною політикою в Україні, зорієнтованою на створення умов для належної реалізації можливостей та здібностей кожного громадянина шляхом створення умов для продуктивної зайнятості та одержання доходу, який спроможний гарантувати йому задоволення фізичних і духовних потреб, гідний рівень життя тощо.

Досить розлого характеризує особливості соціогуманітарного розвитку регіону О. Петроє (2014), акцентуючи на виокремленні основних напрямів удосконалення державного управління територією. Відправною точкою повільних змін на регіональному рівні вчена визначає недоліки існуючої системи державного управління, його централізовану обмеженість, успадковану радянською командно-адміністративною системою, ігнорування регіональної специфіки, сформованою під впливом локальних етнічних, мовних, історичних, релігійних, інституційних, ціннісних особливостей та геополітичних орієнтацій. Відчутним на

прикордонних територіях є вплив поширення ідеологій держав-сусідів та розмивання соціогуманітарної ідентичності місцевого населення; поширення сепаратистських настроїв та антидержавних дій; деструктивність соціальної безпеки та якості життя тощо.

С. Москаленко (2013) порушує питання формування єдиного соціогуманітарного простору України, розвитку людського капіталу завдяки рівному доступу до якісної медицини, освіти, розвитку мистецтва, спорту, фізичної культури, туризму, забезпечення права на об'єктивну інформацію, задоволення мовних і освітньо-культурних потреб, зміцнення міжнаціональної толерантності та злагоди. Основними напрямками визначено: удосконалення інституційного, законодавчого й організаційно-правового забезпечення функціонування соціогуманітарної сфери.

Виклад основного матеріалу

У перекладі з латини *conceptio* «концепція» тлумачиться як розуміння, усвідомлений вибір із різних поглядів найбільш прийняттого, що акумулює формування системи доказів певного положення. Застосування концептуального підходу до розуміння суспільних явищ та процесів сприяє осмисленню проблем, їх розв'язанню та вирішенню шляхом синергії попереднього практичного досвіду та моделювання інструментарію із врахуванням нових підходів до вимог сучасності.

Концептуалізація наукового дискурсу втілюється в процедурі теоретичного організування емпіричного матеріалу (зокрема, туризмологічного характеру) (Федорченко та ін., 2013).

Наразі поширеним є підхід, що застосовується вченими-економістами і охоплює питання розвитку територій під впливом дії соціогуманітарних аспектів. За цим напрямом в Україні сформувалася наукова школа, в центрі уваги якої постає просторова організація економіко-господарської діяльності, що розвивається під впливом політичних, історичних, культурних, географічних, етнічних, економічних та інших чинників.

Грунтовне дослідження зазначеної теми представлено Л. Чернюк і Т. Пепою (2013), які подають розлогий інструментарій впровадження якісних територіальних змін в межах соціогуманітарного простору суспільства за умов включення всіх сфер довкілля в процеси формування територіальних суспільних систем-регіонів різного таксономічного рангу, до утворення яких причетні особисті та колективні дії представників різних суспільних інститутів – сім'ї, територіальних і громадських спільнот, професійних об'єднань та держави загалом, спрямовані на відтворення та виробництво матеріальних і духовних благ, здатних забезпечити повне залучення продуктивних сил в економіку країни та просторову організацію життєдіяльності людського суспільства.

Концепція соціогуманітарного простору, запропонована авторами, розглядається як парадигма прояву людської поведінки в межах природовідповідних соціальних і гуманітарних сфер, що формують соціально-психологічну, соціально-культурну і національно-етнічну площини різноманітних форм соціальних інтегра-

цій у межах економічно обумовленого середовища. Саме соціально-гуманітарні процеси є основним чинником формування головної продуктивної сили – людини як виробника, так і споживача матеріальних і духовних благ (Чернюк & Пепа, 2013). Вчені переконані, що соціогуманітарний простір є системою з ієрархічною побудовою взаємозв'язків, що уможлиблює розглядати його різновиди на національному, регіональному та локальному рівнях.

Окрема група досліджень присвячена формуванню соціогуманітарного простору регіону. Так, А. Ревко (2020) вбачає необхідним розглядати цей науково-практичний концепт виключно на засадах людиноцентризму, під яким розуміє гуманістично спрямовану парадигму функціонування соціальної інфраструктури задля всебічного розвитку та формування нового образу активної, творчої, енергійної, креативної людини шляхом створення для неї комплексу життєвих благ, яка на цій підставі дотримується гідної поведінки, демократичних принципів співіснування, має свободу вибору, є толерантною та ін.

В. Куценко (2010) територію регіону пропонує розвивати на засадах сталого розвитку і моделює стратегію соціогуманітарного розвитку, що акумулює поведінку його мешканців, спрямовану на виконання довгострокових завдань комплексного розвитку території з урахуванням раціонального використання позитивних факторів та стимулюючих заходів економічного змісту, які підкріплені відповідною нормативно-правовою базою.

К. Петренко (2011), розвиваючи на цій підставі власну авторську позицію, вбачає необхідним реалізацію цього процесу на основі принципу розвитку, зорієнтованого на задоволення потреб населення у відповідних соціогуманітарних послугах належної якості через реалізацію заходів фінансово-економічного характеру.

На окрему увагу у нашому дослідженні заслуговує один із напрямів державної політики соціогуманітарного розвитку, пов'язаний із політикою національної пам'яті, яка має ефективні важелі впливу й залучає до своєї реалізації цілий комплекс сфер, серед яких туризмові належить місія транслятора правдивих фактів минувшини, засобу формування основ національної ідентичності, що мають світоглядно-ціннісне підґрунтя.

Державна політика національної пам'яті та окремі її аспекти почали формуватися в Україні з моменту розпаду СРСР і проголошення незалежності, ставши в центрі уваги представників з різних наукових кіл соціогуманітаристики. Вітчизняні вчені наголошують на появі нових граней конотації поняття «пам'яті» (історичної, національної, колективної, індивідуальної, соціальної та ін.), а тому порушують проблему важливості утвердження національних історичних наративів, активізації діяльності *memory studies* (студій пам'яті) та суспільного осмислення у пам'яттєвому дискурсі цих положень.

В аналітичній записці «Концептуальні засади державної політики пам'яті» вказується на важливість втілення державницьких заходів щодо політики пам'яті як складової національної ідентичності окремих соціальних груп та націй, що «наділяє громадян країни почуттям духовної спорідненості; виступає важливим соціокультурним феноменом колективної та індивідуальної самоідентифікації» (Симоненко, 2010).

Документ визначає такі цілі її реалізації: формування націєцентричного розуміння історії народу, його самобутності та безперервності; залучення потенціалу історичної спадщини до патріотичного виховання, включення історії національних меншин і корінних народів до загальноукраїнського історичного наративу; формування етноцентричності й етнічної ексклюзивності загальнодержавної історії шляхом її збагачення через інтеграцію історичних наративів національних меншин тощо (Симоненко, 2010).

В українських реаліях важливо впроваджувати політику національної пам'яті як стратегічний напрям розвитку регіонів. «Саме у цій символічній сфері відбувається битва за так зване минуле», – стверджує Л. Венгринюк (2012), наголошуючи на тому, що «у регіональному вимірі – це тривкий елемент культурного ландшафту, складова частина тих уявлень, які формують самосвідомість людини у процесі її соціалізації на певній території».

Водночас серед вітчизняних наукових досліджень концептуально несформованим залишається дискурс щодо ролі туризму в презентації культурної пам'яті народу; синергетичний простір поглиблення знань про історичну минувшину; середовище формування національної ідентичності; сфера утвердження світоглядно-ціннісних засад патріотичного виховання тощо у контексті державної політики національної пам'яті.

На фоні загального піднесення національної самосвідомості українських громадян стають популярними маршрути місцями героїчних подій по всій Україні в формі патріотичних екскурсій, які мають країномовний та історико-просвітницький контекст. Однак не у всіх регіонах країни на локальному управлінському рівні керівництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування готове до змін та інновацій, а особливо до перезавантаження мислення у бік активного національного самовираження території, роблячи акцент на автентіку, етнографічний потенціал, самобутність.

Соціогуманітарні засади формування та реалізації державної політики у сфері туризму в Україні в нинішніх умовах мають вибудовуватися та розвиватися відповідно до сучасних концепцій, що стали трендами й знайшли поширення та досить ефективно впроваджуються в різних секторах світового економічного простору.

При формуванні та реалізації соціогуманітарних засад державної політики у сфері туризму постає потреба у створенні передумов для розробки та надання якісних туристичних послуг, що слугують основним мотиватором туристичної привабливості території.

Якість є філософською категорією, а відтак розглядається як «внутрішня визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших; є ступенем вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням» (Бусел, 2005). Тобто якість може вважатися загальноприйнятим соціальним стандартом, який є невід'ємною частиною продукту, товару чи послуги.

У сфері туризму якість розглядається як фактор забезпечення конкурентоспроможності туристичних напрямів, як критеріальний підхід до роботи, що заснований на розумінні ефективного управління, який враховує соціальні, еко-

логічні та економічні наслідки туристичної діяльності, оцінка якій виставляється в кінцевому підсумку з погляду рівня задоволеності клієнта (World Tourism Organization, 2017).

Про якість туристичних послуг крізь призму власного досвіду може засвідчувати кожен, хто ними скористався. Досить специфічні показники мають дані ЮНВТО, згідно з якими 96 % клієнтів не виявляють незадоволення туристичною послугою, яку отримують, у місці призначення. Проте своїм позитивним досвідом туристи діляться не менше ніж із шістьма знайомими, а негативним – щонайменше з одинадцятьма. Водночас кожен клієнт отримує відчуття якості послуги індивідуально, суб'єктивно, еволюційно (World Tourism Organization, 2017).

Можемо стверджувати, що крізь призму власного туристичного досвіду формується ставлення до місцевості та її туристичних принад у межах туристичної дестинації. ЮНВТО це поняття розглядає як територію з чітко окресленими фізичними та адміністративними межами, що визначають форму її управління, імідж, репутацію, які неодмінно впливають на її конкурентоспроможність (World Tourism Organization, 2017).

Соціогуманітарні переваги дестинації акумулюють туристичний інтерес, а відтак, на відміну від географічного простору, формують набір послуг гостинності, які й «приміряє на себе» турист. Тому, потрапляючи у місце споживання туристичної послуги, яким може бути туристична дестинація, і робиться «зріз» показників якості, до прояву яких вагомий внесок робить місцева влада, демонструючи результати управління територією; підприємці – надавачі послуг; місцеві спільноти (громади), які прагнуть отримати прямі і непрямі доходи від туризму, зокрема з погляду зайнятості; виробники і утримувачі інфраструктури, що потребує обслуговування; представники еколого-культурологічного напрямку; освітяни; працівники суміжних професій тощо (World Tourism Organization, 2017).

Концептуалізація соціогуманітарних засад сфери туризму в Україні на локальному рівні відбувається в умовах реформи децентралізації, базовим інтелектуальним ресурсом якої є громада, що уособлюється як група людей, об'єднаних спільністю становища, інтересів, поставлених цілей, завдань, територією проживання, потребами, пов'язаними із побутом, відпочинком, навчанням, спілкуванням.

Ключовою соціогуманітарною особливістю функціонування громад є орієнтація на вироблення суспільної свідомості, що формується під впливом локальних цінностей, традицій, звичаїв, норм поведінки, культурних і соціальних практик тощо. Вона реалізується через комплекс заходів освітньо-просвітницького, культурологічного, соціального спрямування, що визнаються й підтримуються громадою, а відтак, на думку М. Бліхар, Ю. Бурило, О. Пархоменко-Куцевіл (2019), спрямовані на «формування духовно багатой україномовної, патріотично налаштованої особистості, свідомого громадянина, набуття ним високої культури міжнаціональних взаємин [...] духовної, моральної, художньо-естетичної культури». Науковці вказують і сфери, які здатні чинити соціокультурний вплив на формування локальної суспільної свідомості, роблячи акцент на політику національної пам'яті, освітню, культурну, молодіжну політики, спорт та туризм.

Сучасним трендом розвитку інформаційного суспільства є цифровізація – процес, який передбачає насичення фізичного простору існування людини

електронно-цифровими пристроями, системами, засобами, що сприяють налагодженню електронно-комунікаційного обміну інформацією.

Вітчизняні вчені Д. Басюк, С. Срібна та Т. Примак (2019), В. Кифяк та О. Кифяк (2020) вбачають у застосуванні технологій цифровізації дієвий інструмент повноцінного задоволення потреб сучасних туристів та використання локальних туристичних ресурсів через застосування «смарт-технологій» і перетворення туристичних дестинацій на «розумні» території розвитку.

Особливістю змістовного наповнення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України є визначення пріоритетних сфер реалізації, в якій сфера туризму безперечно належить до однієї з пріоритетних, адже сучасний мандрівник потребує смарт-послуг, які створюють комфортні умови для подорожування, а саме: доступні мережі Wi-Fi зон уздовж туристичних маршрутів; упровадження моделі «Smart Tourist Destination» (STD) на регіональному та місцевому рівнях як нової моделі управління, маркетингу та територіального розвитку дестинацій; створення вебсайтів туристичних дестинацій із персоналізованим під потреби туристів контентом; збір та аналіз статистики в режимі реального часу за допомогою технологій 3D-моделювання, Big Data та Open Data; створення віртуальних турів, облаштування туристичних об'єктів вебкамерами, QR-кодами, RFID-мітками тощо; упровадження програм лояльності та е-карток туриста; створення туристичних мобільних додатків (з картами маршрутів, аудіогідами, геолокацією тощо); запровадження системи електронних квитків на туристичних об'єктах і закладах дозвілля; цифровізація музеїв (електронні різномовні каталоги, VR та AR, аудіо- та електронні гідів тощо) (Кабінет Міністрів України, 2018).

Запровадження цифрової трансформації у сфері туризму сприяє осучасненню процесу задоволеності туристичних послуг у найзручніших та ефективних форматах, а відтак потребує скоординованої державної політики, яка формується з урахуванням інтересів стейкхолдерів. За таких обставин критично важливим видається застосування сучасних технологій співпраці між різними учасниками ринку туристичних послуг, які об'єднують представників бізнесу, органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах громади, регіону, країни, міжнародної спільноти.

Отже, розвиток туризму в умовах глобалізації створює підґрунтя для формування нової парадигми державного управління сферою, яка базується на соціогуманітарних засадах та врахуванні інтересів стейкхолдерів, що об'єднують зусилля для надання якісних туристичних послуг.

Висновки

На підставі проведеного дослідження визначено важливість застосування комплексного підходу для формування та впровадження соціогуманітарних концепцій державної політики у сфері туризму в Україні, яку запропоновано вибудовувати на застосуванні концепцій якості туристичних послуг, децентралізації, політики національної пам'яті, цифровізації всіх процесів та слід залучити до її реалізації у межах туристичних дестинацій.

Список бібліографічних посилань

- Басюк, Д. І., Срібна, С. В., & Примак, Т. Ю. (2019). Досвід країн Європейського Союзу щодо розвитку смарт-дестинацій. *Ефективна економіка*, (1). <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6823>. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.1.8>.
- Бліхар, М. М., Бурило, Ю. П., & Пархоменко-Кучевіл, О. І. (2019). Соціокультурний розвиток об'єднаних територіальних громад у процесі децентралізації. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, (2), 54–57.
- Бусел, В. Т. (Ред.). (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Перун.
- Венгринюк, Л. Я. (2012). Політика пам'яті в сучасній Україні: поняття, характеристики, прояви на регіональному рівні. *Панорама політологічних студій*, 9, 33–40.
- Кабінет Міністрів України. (2018, 17 січня). *Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації* (№ 67-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
- Кифяк, В., & Кифяк, О. (2020). Діджиталізація процесів розвитку туристичних дестинацій у західноукраїнських прикордонних регіонах. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*, 2, 162–173. <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.162>
- Куценко, В. І. (2010). *Соціальний вектор економічного розвитку* [Монографія]. Наукова думка.
- Москаленко, С. О. (2013). Завдання держави щодо формування єдиного соціогуманітарного простору України в сучасних умовах. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*, 2, 3–15.
- Петренко, К. В. (2011). Соціогуманітарний розвиток регіонів України: оцінка та напрями зменшення диспропорцій. *Формування ринкових відносин в Україні*, 12(127), 174–177.
- Петроє, О. М. (2014). Основні напрями вдосконалення державного управління соціогуманітарним розвитком на регіональному рівні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, (2), 69–74.
- Ревко, А. М. (2020). *Соціогуманітарний простір та його вплив на розвиток регіональних господарських систем* [Автореферат дисертації доктора економічних наук, Чернігівський національний технологічний університет].
- Розпутенко, І. В., & Москаленко, С. О. (2012). Пріоритетні напрями розвитку гуманітарної сфери в Україні в контексті політичного процесу. *Державне управління: теорія та практика*, (2).
- Симоненко, І. (2010, 26 січня). *Концептуальні засади державної політики пам'яті*. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/konceptualni-zasadi-derzhavnoi-politiki-ramyati-analichna>
- Трощинський, В. П., Ситнік, П. К., Скуратівський, В. А., Лібанова, Е. М., Кравченко, М. В., Петроє, О. М., Ярош, Н. П., Попок, А. А., & Мисів, Л. В. (2007). *Державна політика в соціогуманітарній сфері*. Видавництво Національної академії державного управління при Президентові України.
- Федорченко, В. К., Пазенок, В. С., Кручек, О. А., Дьорова, Т. А., Любіцева, О. О. Мальська, М. П., Зінько, Ю. В., Горський, С. В., Кисельов, М. М., Сіверс, В. А.,

- Братусь, І. В., Любимий, Я. В., Слободенюк, Е. В., Левицька, О. І., Нападиста, В. Г., Фоменко, Н. А., Цехмістрова, Г. С., Скрипник, М. І., Лукашевич, О. М., ... & Волинець, В. В. (2013). *Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму* [Монографія]. Академія.
- Чернюк, Л. Г., & Пепа, Т. В. (2013). Системна трансформація соціогуманітарного простору та її прояв як регулятора структури продуктивних сил. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки*, 4(81), 296–308.
- World Tourism Organization. (2017). *Practical Guidelines for Integrated Quality Management in Tourism Destinations – Concepts, Implementation and Tools for Destination Management Organizations*. UNWTO, Madrid. <https://doi.org/10.18111/9789284417988>

References

- Basiuk, D. I., Cribna, S. V., & Prymak, T. Yu. (2019). Dosvid krain Yevropeiskoho Soizu shchodo rozvytku smart-destynatsii [The experience of the European Union in the development of smart destinations]. *Efektivna Ekonomika*, (1). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6823> <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.1.8>. [in Ukrainian].
- Blikhar, M. M., Burylo, Yu. P., & Parkhomenko-Kutsevil, O. I. (2019). Sotsiokulturnyi rozvytok ob'iednanykh terytorialnykh hromad u protsesi detsentralizatsii [Sociocultural development of joint territorial groups in the decentralization process]. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, (2), 54–57 [in Ukrainian].
- Busel, V. T. (Ed.). (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language]. Perun [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2018, January 17). *Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018–2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii* [On Approval of the Concept of Development of the Digital Economy and Society of Ukraine for 2018-2020 and Approval of the Action Plan for its Implementation] (№ 67-r). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Cherniuk, L. H., & Pepa, T. V. (2013). Systemna transformatsiia sotsiohumanitarnoho prostoru ta yii proiav yak rehuliatora struktury produktyvnykh syl [Systemic transformation of the socio-humanitarian space and its manifestation as a regulator of the structure of productive forces]. *Zbirnyk naukovykh prats Vinnytskoho natsionalnogo ahrarnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, 4(81), 296–308 [in Ukrainian].
- Fedorchenko, V. K., Pazenok, V. S., Kruchek, O. A., Dorova, T. A., Liubitseva, O. O. Malska, M. P., Zinko, Yu. V., Horskyi, S. V., Kyselov, M. M., Sivers, V. A., Bratus, I. V., Liubyvyi, Ya. V., Slobodeniuk, E. V., Levytska, O. I., Napadysta, V. H., Fomenko, N. A., Tsekhmistrova, H. S., Skrypnyk, M. I., Lukashevych, O. M., ... & Volynets, V. V. (2013). *Turyzmohiia: kontseptualni zasady teorii turyzmu* [Tourism: Conceptual Foundations of Tourism Theory] [Monograph]. Akademiia [in Ukrainian].
- Kutsenko, V. I. (2010). *Sotsialnyi vektor ekonomichnoho rozvytku* [Social Vector of Economic Development] [Monograph]. Naukova dumka [in Ukrainian].
- Kyfiak, V., & Kyfiak, O. (2020). Didzhytalizatsiia protsesiv rozvytku turystychnykh destynatsii u zakhidnoukrainskykh prykordonykh rehionakh [Digitalization of processes of

- development of tourist destinations in the western Ukrainian border regions]. *Visnyk Ternopil'skoho Natsionalnoho Ekonomichnoho Universytetu*, 2, 162–173. <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.162> [in Ukrainian].
- Moskalenko, S. O. (2013). Zavdannia derzhavy shchodo formuvannia yedynoho sotsiohumanitarnoho prostoru Ukrainy v suchasnykh umovakh [The task of the state to form a single socio-humanitarian space of Ukraine in modern conditions]. *Journal of Research Papers of the National Academy for Public Administration Under the President of Ukraine*, 2, 3–15 [in Ukrainian].
- Petrenko, K. V. (2011). Sotsiohumanitarnyi rozvytok rehioniv Ukrainy: otsinka ta napriamy zmeshennia dysproporsii [Socio-humanitarian development of the regions of Ukraine: assessment and directions of reducing disparities]. *Market Relations Development in Ukraine*, 12(127), 174–177 [in Ukrainian].
- Petroie O. M. (2014). Osnovni napriamy vdoskonalennia derzhavnogo upravlinnia sotsiohumanitarnym rozvytkom na rehionalnomu rivni [Main directions of improving the public administration of socio-humanitarian development at the regional level]. *Visnyk Natsionalnoi Akademii Derzhavnogo Upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, (2), 69–74 [in Ukrainian].
- Revko, A. M. (2020). *Sotsiohumanitarnyi prostir ta yoho vplyv na rozvytok rehionalnykh hospodarskykh system [Socio-humanitarian space and its impact on the development of regional economic systems]* [Abstract of DSc Dissertation, Chernihiv Polytechnic National University] [in Ukrainian].
- Rozputenko, I. V., & Moskalenko, S. O. (2012). Priorytetni napriamy rozvytku humanitarnoi sfery v Ukraini v konteksti politychnoho protsesu [Priorities for humanitarian sphere in Ukraine in the context of the political process]. *Derzhavne Upravlinnia: Teoriia ta Praktyka*, (2) [in Ukrainian].
- Symonenko, I. (2010, January 26). *Kontseptualni zasady derzhavnoi polityky pam'iaty [Conceptual Principles of the State Policy of Memory]* [Analytical note]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/kontseptualni-zasadi-derzhavnoi-politiki-pamyati-analitichna> [in Ukrainian].
- Troshchynskiy, V. P., Sytnik, P. K., Skurativskiy, V. A., Libanova, E. M., Kravchenko, M. V., Petroie, O. M., Yarosh, N. P., Popok, A. A., & Mysiv, L. V. (2007). *Derzhavna polityka v sotsiohumanitarnii sferi [State Policy in the Socio-humanitarian Sphere]*. Vydavnytstvo Natsionalnoi akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy [in Ukrainian].
- Venhryniuk, L. Ya. (2012). Polityka pam'iaty v suchasni Ukraini: poniattia, kharakterystyky, proiavy na rehionalnomu rivni [The politics of memory in modern Ukraine: concepts, characteristics, manifestations at the regional level]. *Panorama Politolohichnykh Studii*, 9, 33–40 [in Ukrainian].
- World Tourism Organization. (2017). *Practical Guidelines for Integrated Quality Management in Tourism Destinations – Concepts, Implementation and Tools for Destination Management Organizations*. UNWTO, Madrid. <https://doi.org/10.18111/9789284417988> [in English].

CONCEPTUALIZATION OF SOCIO-HUMANITARIAN PRINCIPLES OF STATE POLICY IN THE TOURISM SPHERE IN UKRAINE

Alla Havryliuk

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor;

e-mail: etnosvit24@ukr.net; ORCID: 0000-0003-2743-0409

Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Abstract

The article analyzes the domestic scientific sources devoted to the formation of the conceptual foundations of state policy in the field of tourism, based on the socio-humanitarian dimension. It is pointed out that this process is a topical scientific and practical issue that encourages the application of modern concepts in the context of domestic state-building, which have been effectively tested in many countries around the world. It has been revealed that socio-humanitarian processes are focused on meeting the key human needs as a producer and consumer of material and spiritual benefits, the formation of which is also influenced by tourism. Among the vectors of socio-humanitarian conceptualization of state policy in the field of tourism as a key resource of development in decentralization, the policy of national memory is highlighted, focused on deepening knowledge about the historical past, establishing the foundations of national identity, implementing the principles of patriotic education, etc. Emphasis is placed on the need to provide the community within the tourist destination with quality tourist services using modern digital technologies.

Keywords: tourism; concept; state policy; socio-humanitarian principles; decentralization; policy of national memory

